

२०२३ च्या खरीप हंगामामधील कापूस व सोयाबीन उत्पादक शेतकऱ्यांना अर्थसहाय्य देण्याबाबतची कार्यपद्धती.

महाराष्ट्र शासन
शासन निर्णय क्रमांक: संकीर्ण-२०२४/प्र.क्र. ४५/४ अ
कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय व मत्स्यव्यवसाय विभाग
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक
मंत्रालय, मुंबई-४०००३२
दिनांक: ३० ऑगस्ट, २०२४

वाचा :- कृषि व पदुम विभाग, शासन निर्णय सम क्रमांक दि. २९ जुलै, २०२४

प्रस्तावना :-

मा. उप मुख्यमंत्री तथा मंत्री, वित्त यांनी दि.०५ जुलै, २०२४ रोजी, सन २०२४-२५ च्या अतिरिक्त अर्थसंकल्पीय भाषणामध्ये, कापूस व सोयाबीन पिकांचा राज्याच्या शेती उत्पन्नामध्ये मोठा वाटा आहे, मागील वर्षी आंतरराष्ट्रीय घडामोडी व अन्य कारणांमुळे झालेल्या किंमतीतील घसरणीमुळे शेतकऱ्यांना नुकसान सोसावे लागले, शेतकऱ्यांना दिलासा देण्यासाठी खरीप पणन हंगाम २०२३-२४ मध्ये कापूस व सोयाबीन उत्पादक शेतकऱ्यांना दोन हेक्टरच्या मर्यादेत प्रति हेक्टरी ५ हजार रुपयांचे अर्थसहाय्य देण्याची घोषणा केली आहे.

या घोषणेच्या अनुषंगाने राज्यातील सन २०२३ च्या खरीप हंगामातील ई-पिक पाहणी पोर्टलवर नोंदित असलेल्या कापूस व सोयाबीन उत्पादक शेतकऱ्यांना ०.२ हेक्टरपेक्षा कमी क्षेत्रासाठी सरसकट रु.१००० तर ०.२ हेक्टरपेक्षा जास्त क्षेत्रासाठी त्यांच्या क्षेत्रानुसार प्रति हेक्टर रु.५,००० (२ हेक्टरच्या मर्यादेत) अर्थ सहाय्य देण्यासाठीच्या प्रस्तावास मा.मंत्रिमंडळाच्या दि.११ जुलै, २०२४ च्या बैठकीत मान्यता देण्यात आलेली आहे. त्याअनुषंगाने संदर्भिय शासन निर्णयानुसार अर्थसहाय्य मंजूर करण्याबाबतचा शासन निर्णय निर्गमित करण्यात आलेला आहे. सदरचे अर्थसहाय्य संबंधित कापूस व सोयाबीन उत्पादक शेतकऱ्यांना वितरीत करण्यासाठीची कार्यपद्धती निश्चित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती, त्याबाबत शासन पुढीलप्रमाणे निर्णय घेत आहे.

शासन निर्णय:

१. राज्यातील सन २०२३ च्या खरीप हंगामातील ई पिक पाहणी पोर्टलवर नोंदित असलेल्या-कापूस व सोयाबीन उत्पादक शेतकऱ्यांना प्रति पिक ०.२ हेक्टरपेक्षा कमी क्षेत्रासाठी सरसकट रु.१००० तर ०.२ हेक्टरपेक्षा जास्त क्षेत्रासाठी त्यांच्या क्षेत्रानुसार प्रति हेक्टर रु.५,००० (२ हेक्टरच्या मर्यादेत) अर्थसहाय्य वितरीत करण्यासाठीची कार्यपद्धती पुढीलप्रमाणे निश्चित करण्यास शासनाची मान्यता देण्यात येत आहे.

(१) जमाबंदी आयुक्त, कार्यालयाकडून ई-पिक पाहणी पोर्टलवरील सन २०२३ मधील खरीप हंगामामध्ये कापूस, सोयाबीन पिकाच्या पेरणीची नोंद झालेल्या शेतकऱ्यांची माहिती / डेटा MahalT च्या Cloud वर प्राप्त झालेली आहे.

(२) सदरची माहिती / डेटा आयुक्त, कृषि यांचे कार्यालयाकडून जिल्हा, तालुका निहाय क्षेत्रिय यंत्रणांना उपलब्ध करून देण्यात आलेली आहे. सदरची माहिती कृषि सहाय्यकांकडून गावनिहाय संबंधित गावांमध्ये ग्रामपंचायत किंवा दर्शनीभागात ठळकपणे लावण्यात येईल.

- (३) या माहितीनुसार पात्र शेतकऱ्यांनी त्यांचे संपूर्ण नाव, आधार क्रमांक, मोबाईल क्रमांक इत्यादीची माहिती विहित संमतीपत्रामध्ये आधार क्रमांकाच्या छायांकित प्रतीसह कृषि सहाय्यकांकडे उपलब्ध करून द्यावी.
- (४) सामायिक खातेदारांबाबत त्यांचे सामायिक खात्यावरील क्षेत्रानुसार अनुज्ञेय असणारी एकूण रक्कम, सदर सामाईक खात्यातील एका खातेदार यांचे नावावर इतर सह हिस्सेदार यांचे संमतीने जमा करण्यात येईल. त्या साठी एकाच खातेदारास अर्थसहाय्य उपलब्ध करून देण्यास हरकत नसल्याबाबत संबंधित सर्व खातेदारांनी विहित प्रपत्रात त्यांचे ना- हरकत पत्र आणि ज्यांचे नावावर मदतीची रक्कम जमा करावयाची आहे, त्यांचे संपूर्ण नाव, आधार क्रमांक, मोबाईल क्रमांक इत्यादीची माहिती विहित संमतीपत्रामध्ये आधार क्रमांकाच्या छायांकित प्रतीसह संबंधित कृषि सहाय्यकांकडे द्यावी.
- (५) शेतकऱ्यांकडून प्राप्त झालेले संमती पत्र व ना हरकत पत्र तालुका कृषि अधिकारी कार्यालय स्तरावर गावनिहाय संकलित करून जतन करण्यात येईल.
- (६) MahalT ने तात्काळ वेब पोर्टल विकसित करून वरीलप्रमाणे प्राप्त झालेला डेटा तालुका स्तरावरून या पोर्टलवर घेऊन तो प्रमाणित करून घ्यावयाचा आहे. प्राप्त झालेल्या या माहितीचे आधार प्रमाणिकरण करण्याची कार्यवाही वेब पोर्टलद्वारे करण्यात येईल. यामुळे आधार क्रमांक बरोबर आहे किंवा नाही, तसेच तो त्याच व्यक्तीचा आहे याची खातरजमा होईल.
- (७) MahalT ने ई-पिक पाहणी पोर्टलवरील संबंधित शेतकऱ्यांचे नाव आणि आधार प्रमाणे नाव जुळवणी (Matching) करावी. त्यासाठीचे Matching percentage ९० टक्के पर्यंत अनुज्ञेय ठेवावे, eKYC झालेले लाभार्थी निश्चित करण्यासाठी आधार क्रमांक PM-KISAN/ नमो शेतकरी डेटासेटशी जुळवावेत व उरलेल्या अर्जासाठी नव्याने eKYC करण्यात येईल.

सदर योजनेतील वैयक्तिक व सामायिक खातेदारांच्या अनुज्ञेय अर्थसहाय्याची परिगणना मदत व पुनर्वसन विभागाकडून अनुसरण्यात येणा-या कार्यपद्धतीनुसार करण्याच्या अनुषंगाने वेब पोर्टलचे विकसन करण्यात येईल.

उदा. एक शेतकरी किंवा खातेदार यांचे कडे सोयाबीन २ हेक्टर आणि कापूस २ हेक्टर क्षेत्र असे एकूण ४ हेक्टर क्षेत्र असल्यास त्यांना प्रति पिक २ हेक्टरच्या मर्यादेत रु. ५०००/- प्रति हेक्टर नुसार दोन्ही पिकांचे मिळून एकूण रु. २०,०००/- अर्थसहाय्य अनुज्ञेय राहिल.

- (८) कृषि सहाय्यक, तालुका कृषि अधिकारी, जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी व सर्व संबंधित अधिकारी / कर्मचारी यांना या संपूर्ण कार्यपद्धती, वेब पोर्टलचा वापर इत्यादीचे अभिमुख (Orientation) देण्यात येईल.
- (९) MahalT कडून तयार झालेल्या या पोर्टलवर संबंधित कृषि सहायकांना login access देऊन त्याद्वारे कृषि सहायकांना त्यांच्याशी संबंधित गावांचा डेटा माहिती भरण्यासाठी उपलब्ध करण्यात येईल.
- (१०) कृषि सहाय्यक वेब पोर्टलवर शेतकऱ्यांचा आधार क्रमांक, मोबाईल क्रमांक आणि नाव (आधार प्रमाणे) इ.माहिती प्रविष्ट करेल.
- (११) सदर माहिती तालुका कृषि अधिकारी यांच्या लॉगिन मधून पोर्टल यादृच्छिक पध्दतीने (Randomly) तपासली जाईल व जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांच्याकडे पुढील कार्यवाहीसाठी पोर्टलद्वारे पाठविण्यात येईल.
- (१२) सदर माहिती जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांच्या लॉगिन मधून पोर्टल यादृच्छिक पध्दतीने (Randomly) तपासली जाईल व आयुक्त कृषि कार्यालयाकडे पुढील कार्यवाहीसाठी पोर्टलद्वारे पाठविण्यात येईल.

- (१३) प्रत्येक तालुक्यातील दोन गावांची माहिती व त्यांना अर्थसहाय्याबाबत उप विभागीय कृषि अधिकाऱ्यांकडून तपासणी करण्यात येईल.
- (१४) आयुक्त कृषि यांच्याकडून पोर्टलद्वारे अनुज्ञेय अर्थसहाय्याची रक्कम राष्ट्रीयकृत बँकेच्या माध्यमातून संबंधित शेतकऱ्याच्या आधार लिंकड बँक खात्यामध्ये वितरित करण्याची कार्यवाही करण्यात येईल.
२. अर्थसहाय्य वितरणाची ही कार्यवाही पार पाडण्यासाठी ग्राम स्तरावर माहितीचे संकलन करणे, संगणक आज्ञावली विकसन करणे, लाभार्थी शेतकऱ्यांची eKYC करणे, प्रचार, प्रसिध्दी, कार्यालयीन छपाई इ.साठी येणारा खर्च तसेच कृषि सहाय्यक यांना प्रति लाभार्थी शेतकरी रु.२०, तालुका कृषि अधिकारी व जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांना प्रति लाभार्थी शेतकरी प्रत्येकी रु.५ प्रमाणे इत्यादीसाठी एकूण अर्थसहाय्याच्या कमाल २ टक्के मर्यादेत निधी हा प्रशासकीय खर्च म्हणून खर्ची टाकण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.
३. सदर शासन निर्णय मा.मुख्यमंत्री, मा.उपमुख्यमंत्री (गृह) व मा.उपमुख्यमंत्री तथा मा.मंत्री (वित्त व नियोजन) यांच्या मान्यतेनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.
४. महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२४०८३०१८५९००१९०१ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(संतोष कराड)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा. राज्यपाल यांचे प्रधान सचिव.
२. मा. मुख्यमंत्र्यांचे प्रधान सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
३. मा.उप मुख्यमंत्री तथा गृह मंत्री यांचे प्रधान सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
४. मा.उप मुख्यमंत्री तथा वित्त व नियोजन मंत्री यांचे प्रधान सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
५. मा. सभापती, महाराष्ट्र विधानपरिषद, यांचे खाजगी सचिव, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई.
६. मा. अध्यक्ष, महाराष्ट्र विधानसभा, यांचे खाजगी सचिव, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई.
७. मा. मंत्री (कृषि), महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
८. सर्व मा. मंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
९. मा. विरोधी पक्षनेता, विधानपरिषद/विधानसभा, यांचे खाजगी सचिव, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई.
१०. मा. उपसभापती, महाराष्ट्र विधानपरिषद यांचे खाजगी सचिव, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई.
११. मा. उपाध्यक्ष, महाराष्ट्र विधानसभा यांचे खाजगी सचिव, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई.
१२. सर्व सन्माननीय विधानसभा व विधानपरिषद सदस्य.
१३. मा. मुख्य सचिव यांचे वरिष्ठ स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
१४. अपर मुख्य सचिव (महसूल), महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
१५. अपर मुख्य सचिव (वित्त), वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
१६. प्रधान सचिव (नियोजन), नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
१७. प्रधान सचिव (कृषि), कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.

१८. प्रधान सचिव (मदत व पुनर्वसन), महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
१९. सर्व अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/ सचिव, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
२०. संचालक, माहिती व तंत्रज्ञान संचालनालय, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
२१. महासंचालक माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२ .
२२. आयुक्त कृषि, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
२३. सर्व जिल्हाधिकारी .
२४. सर्व जिल्हा परिषदांचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी.
२५. सर्व संचालक, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
२६. सर्व विभागीय कृषि सह संचालक.
२७. सर्व जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी.
२८. सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी.
२९. महालेखापाल महाराष्ट्र (लेखा व अनुज्ञेयता) मुंबई/नागपूर.
३०. महालेखापाल महाराष्ट्र (लेखा परिक्षा) मुंबई /नागपूर.
३१. सर्व सहसचिव/उपसचिव/अवरसचिव/कार्यासन अधिकारी, (कृषि) कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
३२. वित्त विभाग, व्यय १/अर्थसंकल्प १३, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
३३. नियोजन विभाग (१४३१), मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
३४. निवड नस्ती (कार्यासन-४-अ).